

Η εκτροπή του Αχελώου σε «νέα» φάση

Την 1η Μαρτίου εκδικάστηκε στο Συμβούλιο της Επικρατείας το θέμα της εκτροπής του Αχελώου, αυτή τη φορά υπό τη μορφή της προώθησης του φράγματος της Μεσοχώρας. Επειδή συμπληρώθηκαν 30 χρόνια από την κατάθεση της πρώτης αίτησης ακύρωσης στο ΣτΕ κατά της εκτροπής αυτής και 29 χρόνια από την πρώτη απόφαση του δικαστηρίου, καλό είναι να θυμηθούμε με συντομία όλη τη σειρά των αποφάσεων του ΣτΕ, αλλά προηγουμένως να θυμίσουμε ορισμένους βασικούς σταθμούς για το έργο.

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ Κ. ΔΩΡΟΒΙΝΗ*

Για πρώτη φορά θέμα εκτροπής του Αχελώου προέκυψε το 1925 όταν ο καθηγητής Κουτσώκας πρότεινε την εκτροπή με τη δημιουργία φράγματος στη Μεσοχώρα. Το 1972 ο μηχανικός της ΔΕΗ Μαγειρίας (που είχε επανέλθει από την ΕΓΔΔ και είχε αναμειχθεί στην αποξήρανση της λίμνης Αράλης) διατύπωσε την ιδέα εκτροπής από τη θέση Σικιά. Το 1979 η τότε κυβέρνηση εγγράφηκε κονδύλι 200 εκατ. δρχ. για τη μελέτη της εκτροπής, ενώ το 1981 εξαγγέλλει διεθνή διαγωνισμό για τη σκοπιμότητα του έργου. Το 1983 ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου εξαγγέλλει πανηγυρικά στο Κιλελέρ την αρχική υλοποίησης του έργου, χωρίς μελέτες για το ενεργειακό σκέλος του, για την εξέλιξη της γεωργικής ανάπτυξης της Θεσσαλίας, για την οικονομική σκοπιμότητα του συνολικού σχεδίου αλλά και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Το 1985 η ΔΕΗ ξεκινά την κατασκευή έργων με ένταξη στα ΜΟΠ, όμως το 1987 η ΕΟΚ αρνείται να χρηματοδοτήσει σχετικά έργα. Το 1993 η νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προωθεί νέο σχέδιο εκτροπής και το εντάσσει στο Β' ΚΠΣ. Όμως η ΕΟΚ το 1994 ματαιώνει οριστικά κοινοτική χρηματοδότηση για την προώθηση της εκτροπής.

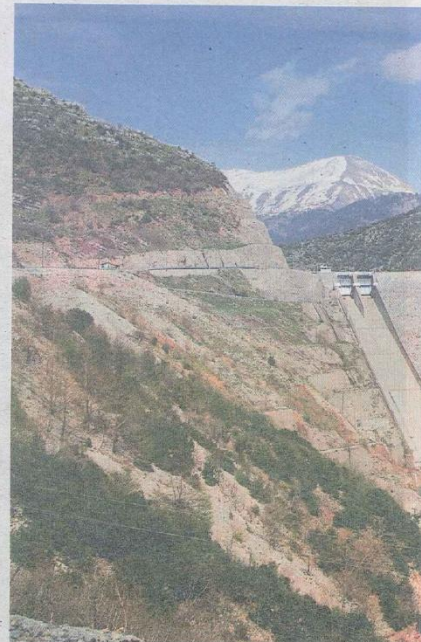
Τον Μάιο του 1993 κατατίθεται για πρώτη φορά αίτηση ακύρωσης στο ΣτΕ από κεντρικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, η οποία και εκδικάζεται στις 11/5/94. Με τις πρώτες απο-

φάσεις του ΣτΕ, οι οποίες εκδόθηκαν στις 23/9/94 (2759/1994, 2760/1994), ακυρώθηκε η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για το έργο με την αιτιολογία ότι δεν είχε υπάρξει συνολική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων όπου θα έπρεπε να συνεκτιμώνται οι επιμέρους συνέπειες του έργου αλλά και οι αλληλεπιδράσεις για το περιβάλλον, ιδιαίτερα από την αλλοίωση του υδρολογικού ισοζυγίου μεταξύ Δυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας. Οι εν λόγω αποφάσεις μετα-

Ειδικά για το φράγμα της Μεσοχώρας θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ουδέποτε κατατέθηκε αξιόπιστη σεισμολογική μελέτη για την ευρύτερη περιοχή, όταν μάλιστα ο μακαρίτης Παπαζάχος μας βεβαίωνε ότι είναι άκρως σεισμογενής και με εύθρυπτα πετρώματα, εκτός όλων των άλλων. Σύστοιχο στις μέρες μας είναι το θέμα της συσχέτισης μεταξύ των σεισμών στο Αρκαλοχώρι και του σχεδιαζόμενου νέου αεροδρομίου

φράστηκαν στα αγγικά και είχαν ευρύτερη δημοσιότητα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Το επόμενο έτος εκδόθηκε νέα απόφαση του ΣτΕ, με την οποία ακυρώθηκε παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας να χορηγηθούν βασικά στοιχεία από δημόσιες υπηρεσίες για το θέμα της εκτροπής (3943/1995), η οποία και αυτή έλαβε ευρεία δημοσιότητα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.

Μετά τις αποφάσεις αυτές κατασκευάστηκε «συνολική» μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων η οποία στις αρχές Φεβρουαρίου 1996 προσβλήθηκε στο ΣτΕ από κεντρικές περιβαλλοντικές οργανώσεις. Τον Δεκέμβριο 1996 οργανώθηκε άτυπη δίκη για τον Αχελώο από τέσσερις κεντρικές περιβαλλοντικές οργανώσεις και τα πρακτικά της εκδόθηκαν – με καθυστέρηση – το 1999 (εκδόσεις «Στοχαστής»). Τα πρακτικά αυτά είναι αποκαλυπτικά και παραμένουν μέχρι και σήμερα επίκαιρα διότι συμμετέχοντες πολιτικοί παράγοντες πολιτικών και πανεπιστημιακών θεσμών και μάλιστα ο μετέπειτα υπουργός Περιβάλλοντος επί ΣΥΡΙΖΑ κ. Γ. Σταθάκης, ο οποίος μετέδω- άλλων κατέθεσε ότι το έργο πρέπει να ιδωθεί ενιαία και ότι η λεγόμενη «μικρή εκτροπή» είναι ανυπόστατη. Μεταξύ άλλων τόνισε ότι αρμόδιοι υπουργοί εξαπάτησαν τα όργανα της Ε.Ε. στα οποία έλεγαν ότι το έργο εκτροπής είναι καθαρά ενεργειακό, υποθαλάσσιο έτσι το περιβάλλον και διαπράττοντας απιστία, όσον αφορά τη δημόσια περιουσία.

Το φράγμα της Μεσοχώρας

Τελικά, υπογράμμισε ότι το έργο της εκτροπής συνιστά κατασπατάληση νερού.

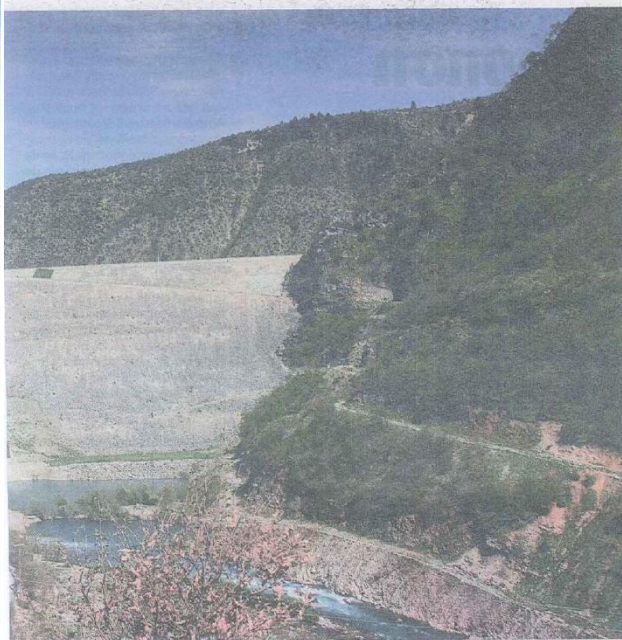
Επί της αίτησης ακύρωσης του 1996 εκδόθηκε η απόφαση 3478/2000 η οποία ακύρωσε απόφαση του υπουργείου Πολιτισμού με την οποία εγκρίθηκε η κατασκευή του φράγματος της Σικιάς και όλες τις σχετικές με αυτήν πράξεις άλλων υπουργείων. Η απόφαση αυτή είναι πολύ σημαντική για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, δεδομένου ότι έχουν καταγραφεί άκρως επιρρεπείς σε σεισμικές κινήσεις τόσο για την ισχύ της Σύμβασης της Γρανάδας όσο και γενικότερα για το πλαίσιο προστασίας της πολιτισμικής κληρονομιάς στη χώρα μας.

Μετά τις προηγουμένως ακυρωτικές αποφάσεις του ΣτΕ δημοσιεύτηκαν νέες περιβαλλοντικοί όροι και αποφάσεις για έργα εκτροπής, που προσβλήθηκαν τον Ιούνιο 2002 και 2003 με αιτήσεις ακύρωσης, αυτή τη φορά όχι μόνο από κεντρικά περιβαλλοντικά συμμαχία αλλά και από μια παντοράτι οργανώσεων της Αιτωλοακαρνανίας όπως και από κατοίκους της Μεσοχώ-

ρας. Επί αυτών των αιτήσεων ακυρώσεων εκδόθηκαν οι αποφάσεις του ΣτΕ 1688-1691/2005, με τις οποίες ακυρώθηκαν και αυτοί οι περιβαλλοντικοί όροι και τα σχετικά έργα εκτροπής. Στη συνέχεια κατατέθηκε από φορείς της Αιτωλοακαρνανίας αίτηση ακύρωσης κατά του αποτελέσματος δημοπρασίας για την εκτέλεση της αποπεράτωσης του φράγματος της Σικιάς, η οποία έγινε δεκτή με την απόφαση 1186/2006 του δικαστηρίου.

Τα συναισθήματα που προέκυψαν σε νέα έγκριση νέων περιβαλλοντικών όρων, κατά της οποίας κατατέθηκε αίτηση ακύρωσης (τόσο από κεντρικές περιβαλλοντικές οργανώσεις όσο και από φορείς της Αιτωλοακαρνανίας). Η νέα υπουργική απόφαση, για να αποφύγει ο έλεγχο του δικαστηρίου, εντάχθηκε από τον τότε υπουργό Δημόσιου και κατασκευαστικού περιβαλλοντικού έργου.

Με τις αποφάσεις 3053-3056/2006 του Συμβουλίου της Επικρατείας διατυπώθηκαν 14 διαδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών

ΑΡΧΕΙΟ Θ. ΑΒΑΝΑΣΙΔΗ

Εκκοιλιασμένα βουνά στο φράγμα της Μεσοχώρας

«μηνες» εκτροπής 600 εκατ. κυβικών μέτρων ύδατος ετησίως αντικειτα πρόδηλα στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στη συνέχεια το δικαστήριο εισηγήθηκε αιτήσεις ακύρωσης που αφορούσαν πλέον το φράγμα της Μεσοχώρας επί αντιθετικών αιτήσεων ακύρωσης φορέων της Θεσσαλίας και κατοίκων της Μεσοχώρας. Με τις αποφάσεις 2228-2230/2020 ακυρώθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι για το φράγμα της Μεσοχώρας. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι όροι αυτοί είχαν προωθηθεί από την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ με υπουργό Περιβάλλοντος τον κ. Σταθάκη και αναπληρωτή υπουργό τον κ. Φώμελλο.

Σημειώνουμε ότι με την προώθηση εννοιακών ρυθμίσεων για το φράγμα της Μεσοχώρας πραγματοποιείται μία από τις ελαφρύτερες επιδόσεις των προωθητών της εκτροπής να «σάλαμπονι» το όλο έργο, ώστε να επιτευχθεί σταδιακά η προώθηση του. Στις 30/1/21 ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης δήλωσε ότι το φράγμα της Μεσοχώρας θα λειτουργήσει ως υδροηλεκτρικό έργο και ότι η

Η Ολομέλεια του ΣτΕ εξέδωσε την απόφαση 26/2014, με την οποία ακυρώθηκε η συνέχιση της εκτέλεσής του συνόλου του έργου της εκτροπής, εκφράζοντας παράλληλα την καίρια άποψη ότι με το επίδικο έργο παραβιάζονται βασικοί κανόνες της εθνικής και ενωσιακής περιβαλλοντικής νομοθεσίας αφού συνεπάγεται εκτεταμένη περιβαλλοντική βλάβη και προϋποθέτει παραβίαση κανόνων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Η απόφαση συνεχίζει με το ότι το επίδικο έργο «πρωιμένης» εκτροπής 600 εκατ. κυβικών μέτρων ύδατος ετησίως αντικειτα πρόδηλα στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης

Πα πολλοστή φορά τονίζουμε ότι δεν υπάρχει κανένας προγραμματισμός για τη γεωργική ανάπτυξη και την υδατική οικονομία της Θεσσαλίας και για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι με τη πρόφαση δεν είχε καν καταγραφεί ο αριθμός νόμιμων και παράνομων γεωτρήσεων στον Θεσσαλικό κάμπο. Ακόμα και σήμερα δεν έχει υπολογιστεί η ποσότητα κατανάλωσης υδάτων από αυτές τις γεωτρήσεις, ενώ το πότισμα γίνεται συχνά με τρόπους που συνιστούν ανεπίτρεπτη σπατάλη νερού (π.χ. εκτοξευτήρες κ.λπ.). Παράλληλα, η μονοκαλλιέργεια βαμβάκιου και άλλων υδροβόρων φυτών συνεχίζεται αδιάπτωτα παρόλο που αυτό το είδος βαμβάκιου έχει «εκατοστατεί» από την Ε.Ε. Ας μην ξεχνάμε και τη σπατάλη χρημάτων σε εργολαβικά-υπεργολαβικά συμβέροντα, σε εποχή δεινής οικονομικής κρίσης και άγρων περικοπών.

Θα πρέπει, τέλος, να υπογραμμίσουμε ότι παραμένει πλήρως εκκρεμείο το μεγάλο θέμα του Πηνειού και της ρύπανσής του, ενώ καμία μελέτη δεν έχει εκπονηθεί για το μέλλον των καλλιεργειών στον Θεσσαλικό κάμπο.

*Ο Β. Κ. Δωροβίνης είναι δικηγόρος και πολιτικός επιστήμονας. Από το 1993 έχει συμμετάσχει στη νομική υποστήριξη κατά της εκτροπής του Αχελώου. Παρακολούθησε με άρθρο του στην «Ελευθεροτυπία» την εξέλιξη της εκτροπής (6/1/93, 24/5/94, 3/11/94, 3/1/96, 15/7/05, 12/7/06, 15/10/09) και στην «Εφ.Συν.» (29/1/14).

εκτροπή του Αχελώου αποτελεί σύνθετο θέμα, το οποίο όμως πρέπει να προχωρήσει.

Μετά τις προηγουμένως αποφάσεις του ΣτΕ ο πρώην υπουργός Υποδομών κ. Κ. Καραμανλής δήλωσε ότι «δεν κοιράζομαι να τονίζω με κάθε ευκαιρία ότι το έργο του Αχελώου είναι έργο πνοής με θετικό αντίκτυπο στην προστασία του περιβάλλοντος, γι' αυτό και είναι απαραίτητος ένας νέος σχεδιασμός για το όλο έργο» (δηλώσεις στις 11/4/21).

Ειδικά για το φράγμα της Μεσοχώρας θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ουδέποτε κατατέθηκε αξιόπιστη σεισμολογική μελέτη για την ευρύτερη περιοχή, όταν μάλιστα ο μακαρίτης Παπαζάχος μας βεβαίωνε ότι είναι άκρως σεισμογενής και με εύθρυπτα πετρώματα, εκτός όλων των άλλων. Σύστοιχο στις μέρες μας είναι το θέμα της συσχέτισης μεταξύ των σεισμών στο Αρκαλοχώρι Κρήτης και του σχεδιαζόμενου νέου αεροδρομίου.

Πα πολλοστή φορά τονίζουμε ότι δεν υπάρχει κανένας προγραμματισμός για τη γεωργική ανάπτυξη και την υδατική οικονομία της Θεσσαλίας και για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι με τη πρόφαση δεν είχε καν καταγραφεί ο αριθμός νόμιμων και παράνομων γεωτρήσεων στον Θεσσαλικό κάμπο. Ακόμα και σήμερα δεν έχει υπολογιστεί η ποσότητα κατανάλωσης υδάτων από αυτές τις γεωτρήσεις, ενώ το πότισμα γίνεται συχνά με τρό-

πους που συνιστούν ανεπίτρεπτη σπατάλη νερού (π.χ. εκτοξευτήρες κ.λπ.). Παράλληλα, η μονοκαλλιέργεια βαμβάκιου και άλλων υδροβόρων φυτών συνεχίζεται αδιάπτωτα παρόλο που αυτό το είδος βαμβάκιου έχει «εκατοστατεί» από την Ε.Ε. Ας μην ξεχνάμε και τη σπατάλη χρημάτων σε εργολαβικά-υπεργολαβικά συμβέροντα, σε εποχή δεινής οικονομικής κρίσης και άγρων περικοπών.

Θα πρέπει, τέλος, να υπογραμμίσουμε ότι παραμένει πλήρως εκκρεμείο το μεγάλο θέμα του Πηνειού και της ρύπανσής του, ενώ καμία μελέτη δεν έχει εκπονηθεί για το μέλλον των καλλιεργειών στον Θεσσαλικό κάμπο.

*Ο Β. Κ. Δωροβίνης είναι δικηγόρος και πολιτικός επιστήμονας. Από το 1993 έχει συμμετάσχει στη νομική υποστήριξη κατά της εκτροπής του Αχελώου. Παρακολούθησε με άρθρο του στην «Ελευθεροτυπία» την εξέλιξη της εκτροπής (6/1/93, 24/5/94, 3/11/94, 3/1/96, 15/7/05, 12/7/06, 15/10/09) και στην «Εφ.Συν.» (29/1/14).